

Studiepoeng på marginalen

Studiepoengproduksjon og dimensjonering av utdanningstilbud ved statlige universitet og høyskoler

Studiepoengproduksjon i statlig UH-sektor 2011

Stortinget bevilger gjennom Kunnskapsdepartementet (KD) penger til studieplasser. For 2011 ble det bevilget en strategisk tildeling til statlige institusjoner for 102 000 studieplasser, definert som 60-studiepoengsenheter (SPE). Denne tildelingen er ment å dekke 60 % av utgiftene til studieplassene, mens resten blir utbetalt i etterkant ved oppnådd "produksjon" av studiepoeng.

I gjennomsnitt produserte hver student 42,8 studiepoeng i 2011. For å oppfylle målet om 102 000 studiepoengsenheter bør det derfor være omlag 143 500 studenter ved statlige universiteter og høyskoler. Det var imidlertid 185 500 registrerte studenter høsten 2011 (standardtall DBH) og det ble produsert 130 500 SPE. Det produseres dermed 28 500 flere SPE enn institusjonene får strategisk bevilgning for.

Dette innebærer at institusjonene har en "merproduksjon" på 27,8 % som kun er finansiert av den resultatbaserte utdanningskomponenten (RBU). Det vil si at disse kun finansieres med 40 % av anslått kostnad for en fulltids studie-plass. Dette er studiepoeng på marginalen.

Konsekvenser og utfordringer – studentene på marginalen

Sektoren merker godt at mer enn hver femte studieplass mangler strategisk tildeling og kun blir finansiert med resultatbaserte midler. Ettersom "produksjonen" her gir ekstra inntekter, fristes institusjonene likevel til å overbooke studiene. Statlige universiteter og høyskoler vil samlet sett tjene om lag 1,35 mrd kr på denne ekstra studiepoengproduksjonen for 2011.¹ Men dersom vi legger til grunn at de satsene Stortinget bevilger til en full studieplass i sum er tilpasset de reelle utgiftene til god forskningsbasert undervisning, betyr det samtidig en manglende finansiering i størrelsesorden 2,15 mrd kroner.

Studiepoengproduksjon på marginalen i så stort omfang gir åpenbart dårligere rammevilkår for forsknings- og utviklingsarbeidet og går også ut over studiekvaliteten og muligheten til å kunne følge opp studentene på en god måte. Det truer dermed arbeidsvilkårene til de ansatte og muligheten til å drive god forskningsbasert undervisning. Dette er direkte i strid med intensjonene i Kvalitetsreformen, og det er ikke et spørsmål om å fylle opp med noen ekstra studenter i auditoriet eller – i dette omfang – å utnytte ledig kapasitet.

Bildet forverres ytterligere ved at veksten i antall studiepoeng i hovedsak er å finne på høyere grads nivå (se figur på s.2). Studentene på marginalen er samtidig de dyreste i drift, fordi de er de svakeste studentene som krever mest oppfølging og hvor frafallet er høyest.

Forskerforbundets politikk, mål og tiltak

Det er gjentatte ganger dokumentert at de vitenskapelige ansatte arbeider for mye og har for liten tid til FoU innenfor normalarbeidsdagen, se nest AFIs rapport om tidsbruk og arbeidstid i universitets- og høyskolesektoren (2012). Forskerforbundet ser en direkte sammenheng mellom underfinansieringen av studiepoengproduksjonen og manglende tid til FoU-arbeid og vil derfor arbeide for at produksjonen av studiepoeng på marginalen reduseres. Myndighetene og institusjonene har et felles ansvar for dette.

I en situasjon med høy studenttilstrømming er det ikke ønskelig å redusere studentopptaket.

Forskerforbundet mener at Stortinget gjennom Kunnskapsdepartementet må øke bevilgningen tilsvarende halvparten av merproduksjonen, og at institusjonene over tid tilpasser opptaket til den økonomiske rammen.

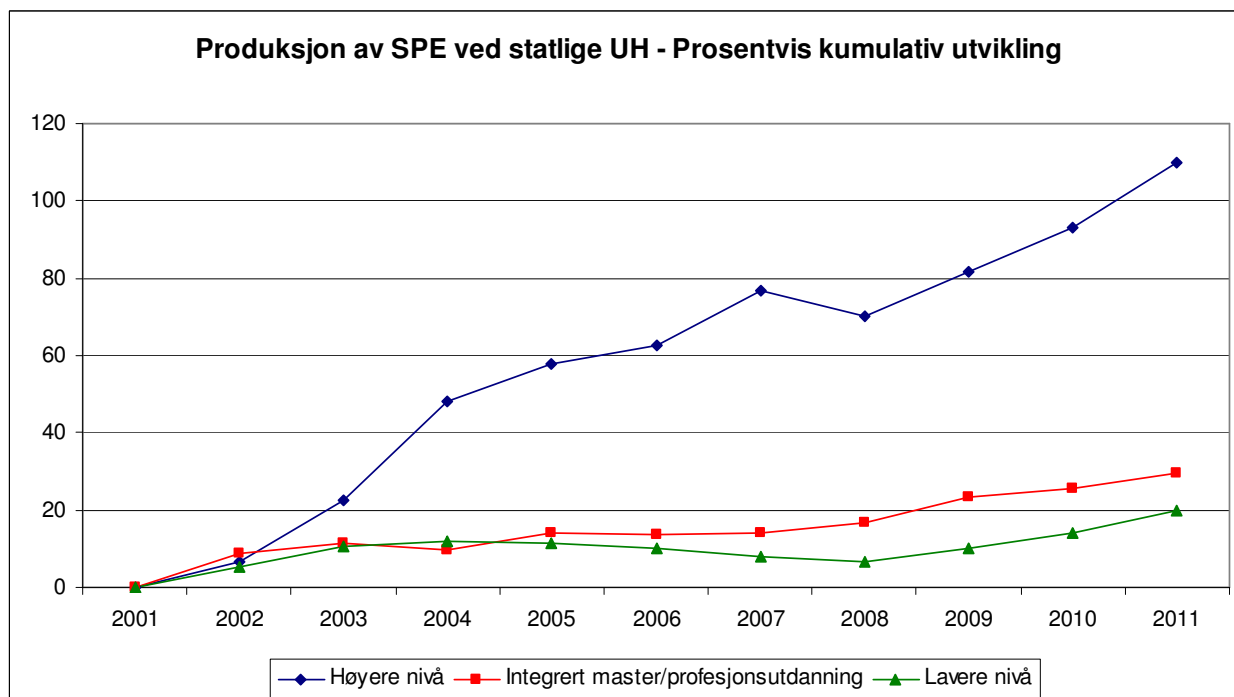
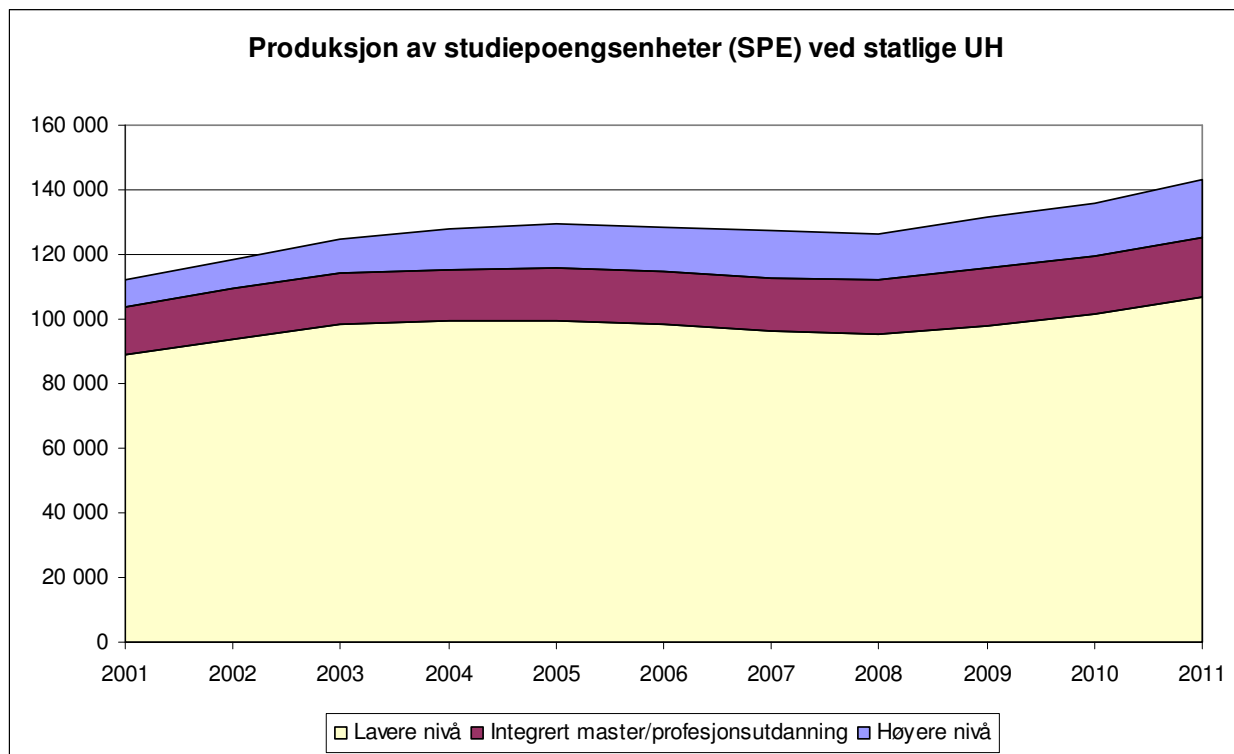
¹ Beregnet med snittpris for SPE etter de resultatbaserte utdanningsinsentiver for 2010 kompensert for lønns og prisvekst.

I tillegg er det nødvendig å dempe incentivvirkningen i finansieringssystemet ved at den resultatbaserte undervisningskomponenten endres slik at institusjonene mottar 80 % ved studentopptak og 20 % ved uteksaminering mot dagens 60-40.

En redusert incentivvirkning vil gjøre at institusjonene får mindre interesse av å ta opp for mange studenter og bidra til at de i større grad kan priori-

tere å beholde og videreutvikle gode fagmiljøer som i perioder opplever sviktende studenttilstrømming.

Forskerforbundet mener at inntektene fra studiepoengproduksjonen må brukes til beste for studenter og ansatte i form av tiltak for bedre studiekvalitet og lønns- og arbeidsvilkår.

Vedlegg 1:

Studenter ved statlige universiteter og høyskoler i forhold til studieplasser

Med oversikt over optimalt antall studenter i forhold til studieplasser fra KD samt hvor mange flere studenter (overbookede) det var i 2011.

Institusjon	Studie- plasser fra KD 2011	Produksjon av SPE 2011	Reg. stud. høst 11	Studenter per studie- plass	Antall st.poeng per reg. stud.	Optimalt antall studenter	Optimalt ant stud. pr. stu- dieplass	Antall over- bookede i forhold til optimalt
NTNU	11 602	15018	20 852	1,80	43,8	15 879	1,37	4 974
UMB	1 733	2979	4 202	2,42	44,7	2 326	1,34	1 876
UiA	4 729	6507	9 276	1,96	43,3	6 556	1,39	2 720
UiB	8 035	10028	14 085	1,75	42,3	11 395	1,42	2 690
UiN	2 693	3259	5 722	2,12	35,2	4 590	1,70	1 132
UiO	15 309	17222	26 891	1,76	38,2	24 069	1,57	2 822
UiS	4 505	6128	8 502	1,89	43,6	6 194	1,37	2 308
UiT	4 922	6178	8 756	1,78	43,1	6 849	1,39	1 907
Sum Univ	53 528	67 320	98 286	1,84	41,4	77 485	1,45	20 801
AHO	247	496	545	2,21	53,4	278	1,12	267
HiM	1 046	1248	1 995	1,91	37,9	1 656	1,58	339
NHH	1 868	2479	3 265	1,75	46,3	2 422	1,30	843
NIH	450	821	980	2,18	50,8	532	1,18	448
NMH	392	508	691	1,76	44,5	528	1,35	163
NVH	241	404	478	1,98	51,0	283	1,18	195
Sum Vit H	4 244	5 956	7 954	1,87	45,4	5 613	1,32	2 341
HiAk	1 886	2272	2 657	1,41	49,0	2 308	1,22	349
HiB	4 153	5359	6 770	1,63	48,8	5 102	1,23	1 668
HiBu	1 852	2291	3 464	1,87	41,1	2 707	1,46	757
HiFm	1 114	1188	1 841	1,65	38,9	1 717	1,54	124
HiG	1 157	1754	2 598	2,25	41,7	1 667	1,44	932
HiH	635	856	1 170	1,84	44,1	864	1,36	306
HH	2 648	3522	5 330	2,01	41,3	3 843	1,45	1 487
HiL	1 341	2985	4 130	3,08	44,4	1 812	1,35	2 318
HiN	483	738	1 129	2,34	40,0	724	1,50	405
HiNe	440	790	1 125	2,56	42,0	628	1,43	497
HiNT	2 105	2646	3 347	1,59	47,2	2 674	1,27	673
HiO	7 415	9478	12 820	1,73	45,4	9 809	1,32	3 011
HSF	1 645	2213	3 212	1,95	41,8	2 360	1,43	852
HSH	1 500	1842	2 641	1,76	40,1	2 246	1,50	395
HiST	5 287	5589	7 332	1,39	46,7	6 788	1,28	544
HiT	3 275	4287	5 845	1,78	45,4	4 327	1,32	1 519
HiVe	2 100	2662	3 788	1,80	44,0	2 861	1,36	927
HVO	1 639	2246	3 477	2,12	40,5	2 429	1,48	1 048
HiØ	2 624	3063	4 598	1,75	40,9	3 850	1,47	748
HiÅ	1 016	1442	1 832	1,80	46,9	1 301	1,28	531
SH	85	73	136	1,59	36,5	140	1,64	-4
Sum Høg	44 400	57 296	79 242	1,78	44,2	60 211	1,36	19 030
Sum totalt	102 172	130 571	185 482	1,82	42,8	143 217	1,40	42 265

Antall studenter fra DBH under kategorien egenfinansierte studenter med studierett.

Det utelukker studenter/studieplasser finansiert fra andre kilder, elever på forkurs samt personer uten studierett

Med halvtårsvirkning for nye studenter høsten 2011.

Produksjon av SPE = studiepoengsekvalenter = 60-studiepoengeenheter

Vedlegg 2:

Merproduksjon på marginalen i 2011

Institusjon	Antall studie- plasser med finansiering i strategisk tildeling	Produksjon av SPE 2011	Mer- produksjon i antall	Merproduksjon i %
NTNU	11 602	15 018	3 416	29,4
UMB	1 733	2 979	1 246	71,9
Universitetet i Agder (UiA)	4 729	6 507	1 778	37,6
Universitetet i Bergen (UiB)	8 035	10 028	1 993	24,8
Universitetet i Nordland (UiN)	2 693	3 259	566	21,0
Universitetet i Oslo (UiO)	15 309	17 222	1 913	12,5
Universitetet i Stavanger (UiS)	4 505	6 128	1 623	36,0
Universitetet i Tromsø (UiT)	4 922	6 178	1 256	25,5
Sum Universitet	53 528	67 320	13 792	25,8
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	247	496	249	100,8
Høgskolen i Molde (HiM)	1 046	1 248	202	19,3
Norges handelshøgskole (NHH)	1 868	2 479	611	32,7
Norges idrettshøgskole (NIH)	450	821	371	82,4
Norges musikkhøgskole (NMH)	392	508	116	29,5
Norges veterinærhøgskole (NVH)	241	404	163	67,4
Sum Vitenskapelige høyskoler	4 244	5 956	1 712	40,3
Høgskolen i Bergen (HiB)	4 153	5 359	1 206	29,0
Høgskolen i Buskerud (HiBu)	1 852	2 291	439	23,7
Høgskolen i Finnmark (HiFm)	1 114	1 188	74	6,7
Høgskolen i Gjøvik (HiG)	1 157	1 754	597	51,6
Høgskolen i Harstad (HiH)	635	856	221	34,8
Høgskolen i Hedmark (HH)	2 648	3 522	874	33,0
Høgskolen i Lillehammer (HiL)	1 341	2 985	1 644	122,6
Høgskolen i Narvik (HiN)	483	738	255	52,9
Høgskolen i Nesna (HiNe)	440	790	350	79,5
Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT)	2 105	2 646	541	25,7
Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)	9 301	11 751	2 450	26,3
Høgskolen i Sogn og Fjordane (HSF)	1 645	2 213	568	34,5
Høgskolen Stord/Haugesund (HSH)	1 500	1 842	342	22,8
Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST)	5 287	5 589	302	5,7
Høgskolen i Telemark (HiT)	3 275	4 287	1 012	30,9
Høgskolen i Vestfold (HiVe)	2 100	2 662	562	26,8
Høgskolen i Volda (HVO)	1 639	2 246	607	37,0
Høgskolen i Østfold (HiØ)	2 624	3 063	439	16,7
Høgskolen i Ålesund (HiÅ)	1 016	1 442	426	41,9
Samisk høgskole (SH)	85	73	-12	-14,1
Sum Høgskoler	44 400	57 297	12 897	29,0
Sum Totalt	102 172	130 572	28 400	27,8

Produksjon av SPE = studiepoengsekvivalenter = 60-studiepoengeenheter